

Отримано: 22 червня 2022 р.

Прорецензовано: 24 липня 2022 р.

Прийнято до друку: 3 серпня 2022 р.

e-mail: slav-d@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-14(82)-113-115

Думашівський Я. С., Чорній В. Я., Тинкалюк О. В. Важливість, ефективність і доцільність запровадження новітніх методик і технологій у навчальний процес та його практична реалізація на заняттях з іноземної мови в немовних вишах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 113–115.

УДК: [[378.4.016.02:81'243]:004](477)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8992-6947>

Думашівський Ярослав Євгенович,
кандидат філологічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
Чорній Віра Ярославівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
Тинкалюк Оксана Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВАЖЛИВІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ І ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ МЕТОДИК І ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЙОГО ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНИХ ВИШАХ

У статті досліджено й проаналізовано потребу докорінної зміни підходу до викладання іноземних мов у вищій українській школі, розглянуто вплив мультимедійних технологій на розвиток міжкультурної компетенції студентів немовних вишів. З'ясовано, зокрема, що застосування інформаційних технологій у процесі викладання іноземних мов сприяє значному покращенню процесу запам'ятовування матеріалу і створює передумови для формування творчої особистості на заняттях, тобто показано, що інформатизація вищої освіти, як така, дає стимул студентам до саморозвитку, до самовдосконалення і є передумовою появи на майбутньому ринку праці висококваліфікованого фахівця, який здатний гарантувати собі професійний успіх і кар'єрне зростання. Встановлено також взаємну залежність між наявністю в студента мотиваційної складової в навчанні і результатом оволодіння іноземною мовою. В статті доведено ефективність і доцільність застосування інноваційних технологій для підвищення рівня комунікативної компетенції студентів немовних факультетів. Обґрунтовано нагальну потребу переходу до якісно нових форм викладання матеріалу, які зумовлені потребою майбутніх фахівців не тільки володіти професійно зорієнтованою лексикою, як невід'ємною складовою будь-якої мови, а й мати навички для вільного володіння іноземною мовою в межах своєї професійної діяльності. Запропоновано застосовувати такі активні форми навчання, що спиралася б на інтерактивні методи, на тісний взаємозв'язок між викладачем і слухачем, тобто студентом, за допомогою чого він перетворився б на успішну творчу особистість, на класного фахівця.

Ключові слова: вища школа, навчальний процес, іноземна мова, професійна лексика, мотивація, новітні технології, кваліфікований фахівець, творча особистість.

Yaroslav Dumasivskyi,
PhD in Philology, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv
Vira Chornii,
PhD in Pedagogics, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv
Oksana Tynkaliuk,
PhD in Pedagogics, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv

THE EFFECTIVENESS AND FEASIBILITY OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND THE IMPACT OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES OF STUDENTS OF NON-LANGUAGE UNIVERSITIES

The article examines and analyzes the need to change the approach to teaching foreign languages in Ukrainian higher education schools, considers the impact of multimedia technologies on the development of intercultural competence of students of non-language universities. It was found, in particular, that the use of information technology in the teaching of foreign languages improves memory and creates prerequisites for the formation of creative personality in the classroom, ie informatization of higher education as such stimulates students to self-development, self-improvement and is a prerequisite appearance on the future labor market of a highly qualified specialist who is able to guarantee his professional success and career growth. The interdependence between the presence of a student's motivational component in learning and the result of mastering a foreign language has also been established. The article proves the effectiveness and feasibility of using innovative technologies to increase the level of communicative competence of students of non-language schools. There is an urgent need to move to qualitatively new forms of teaching material, which are due to the need of future professionals not only to have professional vocabulary, as an integral part of any language, but also to have skills for fluency in a foreign language within their professional activities. It is proposed to use such active forms of learning, which would be based on interactive methods, on the close relationship between teacher and student, ie student, through which he would become a successful creative person, a class specialist.

Keywords: higher school, educational process, foreign language, professional vocabulary, motivation, information technologies, qualified specialist, creative personality.

Постановка наукової проблеми та її значення. В умовах теперішнього післяіндустріального суспільства саме вища школа як основна інституція з формування професійних якостей майбутнього фахівця, повинна забезпечити становлення

його професійної компетентності і, зокрема володіння на високому рівні іноземною мовою, бо тільки професійна готовість, як основний складник успішної кар'єри і розвитку, здатний гарантувати професійний успіх у майбутньому.

Актуальність теми визначається потребою перебудови системи вищої освіти, яка неможлива сьогодні без пошуку можливостей запровадження нових підходів, шляхів і методів викладання іноземних мов, особливо для студентів немовних спеціальностей. Процеси тотальної глобалізації суспільно-політичного життя країни породжують появу і перехід до якісно нових форм викладання матеріалу, які зумовлені потребою майбутніх фахівців не тільки володіти професійно зорієнтованою лексикою як невід'ємною складовою будь-якої мови, а й мати навички для вільного володіння іноземною мовою в межах своєї професійної діяльності, загалом. Тому, їхнє впровадження є на сучасному етапі одним із найактуальніших чинників правильної організації навчання іноземних мов на немовних факультетах українських вишів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні дослідження сучасних вітчизняних науковців, розкривають різні аспекти дослідження новітніх підходів до вивчення іноземних мов. Серед них, наприклад, праці Т. І. Левченко, Н. О. Арістової, Т. О. Бланк тощо, в яких учені проводять системний аналіз особистісних характеристик студентів і домагаються зрозуміти найефективніший спосіб подолання перешкод для переходу до якісного засвоєння іншомовних знань і набуття студентами комунікативних навичок у спілкування іноземною мовою.

Метою статті є вивчення можливостей розширення взаємодії між основними учасниками навчального процесу, а також аналіз і напрацювання комплексу методів, які дозволили б досягнути такого рівня взаємин між викладачами і студентами, що дозволило б перетворити кожного студента з об'єкта на суб'єкт навчальної роботи, а викладача, відповідно, на координатора їхньої взаємної діяльності на заняттях з іноземної мови. Тому, основні завдання статті випливають із поставленої попередньо мети, тобто визначаються роллю і значущістю іноземної мови в житті сучасного студента і перетвореннями, які треба запровадити в навчальному процесі задля швидкого досягнення якісних змін в опануванні майбутнім фахівцем комунікативних навичок спілкування іноземною мовою в професійному середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найважливіша, на сьогоднішній день, тенденція сучасної української професійної освіти полягає у вивченні на високому рівні іноземних мов, що, своєю чергою, повинно допомогти підготувати майбутнього фахівця до активної професійної діяльності у швидкоплинному русі науково-технічної інформації, до роботи з науково-технічною документацією та до освоєння ним новітніх технологічних процесів тощо. Кваліфікований працівник, звичайно ж, має добре орієнтуватися в сучасних умовах глобалізації, активно і швидко реагувати на зміни, що відбуваються в різних сферах суспільного життя, вміти перебудуватися, а якщо треба, то й освоїти суміжну спеціальність (Арістова, 2009).

Станом на зараз, в умовах активних бойових дій у нашій країні ринок праці, як ніколи, потребує фахівців з непоганим рівнем щонайменше однієї іноземної мови. Постійне розширення культурних зв'язків між країнами, міграція населення, збільшення обсягу міжнародної торгівлі та інтенсивний обмін науковою інформацією створюють такі умови, що знайти себе і своє місце на ринку праці тепер надзвичайно важко або ж практично неможливо, якщо ти не є всебічно сформованою розвиненою особистістю і висококваліфікованим працівником у тій чи іншій сфері діяльності. Ось чому в процесі реформування системи вищої освіти в нас таку увагу приділяють вивченню іноземних мов на немовних спеціальностях вищих шкіл, а особливо вмінно спілкуватися з іноземцями, вести дискусії, переговори іноземною мовою і т. і. (Бланк, 2009).

Потенційні працівники, аби не відставати від умов ринку праці і бути готовими ефективно реагувати на них, повинні володіти відповідними особистісними і, насамперед, професійними характеристиками, до яких звичайно ж входить, знання іноземних мов, бо це є чи не основним атрибутом якнайкращого виконання професійної діяльності і підвищення рівня своєї кваліфікації, тобто професійного розвитку. До того ж, мова повинна сприяти розширенню кругозору студента через пряме використання іноземних джерел інформації і поглибленню його знань як майбутнього висококласного фахівця (Гришкова, 2000). Тому, можемо ствердно заявляти, що саме молодий індивідуум, – майбутній фахівець, як суб'єкт навчального процесу, вважається основною цінністю для його професійного поступу.

Проте значне зниження в останні десятиріччя ролі і значущості предмета "Іноземна мова", а також деякі особливості її вивчення серед студентів немовних спеціальностей, як от відсутність мотивації, пов'язане з тим, що часто-густо згаданий предмет не має тісного безпосереднього зв'язку зі справжніми життєвими планами студентів, а студенти не завжди розуміють важливості засвоєння дисципліни, бо в них чомусь нерідко переважає вкрай негативне ставлення до іноземної мови і її сприйняття як дуже важкого, незрозумілого й неважливого предмета, який майже неможливо опанувати. Правда, це стосується переважно тих студентів, які з певних причин цей своєрідний негатив несуть ще зі шкільної парти, з середньої школи, де на іноземну мову не звертали належної уваги. Отже, для підвищення ефективності навчальної діяльності та покращення професійної підготовки майбутнього фахівця, в цілому, треба найперше сформувати в студентів мотивацію – основний рушійний елемент до оволодіння іноземною мовою як такою (Левченко, 2011).

Як зазначалося вище, сучасні зміни способу життя суспільства потребують і вимагають кардинальної зміни мети навчання й місця іноземної мови в сучасній освіті. Ключовим принципом навчання іноземної мови має стати орієнтування на опанування мовою як засобом спілкування в реальних життєвих ситуаціях (Ніколаєва, 2002). Для цього важливо пробудити, викликати справжній інтерес у студентів до навчальної теми, перетворити аудиторію з пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. Зробити це, звісно, не легко, тому для цього треба застосовувати активні форми навчання, що спираються на інтерактивні методи, на тісний взаємозв'язок між викладачем і слухачем, тобто студентом (Ніколаєва, 2002). Однак, зауважмо також, що такий підхід до викладання іноземної мови є ефективним тільки тоді, якщо він є простий і зрозумілий і для викладача, і для студента.

Невід'ємною частиною іноземної мови є курс країнознавства, на якому й розглядають основні моменти іншомовної реальності. Він узагальнює принцип взаємного зв'язку мови і соціокультурного компоненту тої країни, мову якої студенти, власне, вивчають. Отже, мова дуже тісно пов'язана з культурними особливостями країни.

Для того, аби перетворити іноземну мову на засіб досягнення комунікативної певної мети, якраз і моделюють ігрові практичні ситуації з реального життя. Рольові ігри, зазвичай, нівелюють нудний перебіг заняття, краще запам'ятовуються завдяки своїй експресивності, бо розвивають творчість та уяву, і дають можливість висловитися кожному студенту,

що є важливим для майбутніх професіоналів. За допомогою цього ігрового прийому студенти ефективно тренують і лексику, і граматику. Завдяки ігровому підходу така діяльність довше зберігається в пам'яті, тобто підвищується якість запам'ятовування (Gardner, 2012). Таким чином, цей зорієнтований на міжнаціональне спілкування спосіб навчання іноземних мов є першорядним і відповідає вимогам сучасного суспільства, а також вважається засобом досягнення остаточної і, отже, основної мети навчання поряд із долученням до культури, звичаїв і традицій, психологічних і решти соціолінгвістичних особливостей країни носіїв мови, яку вивчають студенти в навчальному процесі у вищій школі (Gardner, 2012).

Вільне володіння іноземною мовою дає студенту великі можливості в різноманітних виробничих ситуаціях, спонукаючи його, для побудови успішної кар'єри, спілкуватися саме іноземною мовою. Це, своєю чергою, дає йому надпотужний імпульс для формування готовності до розв'язання складних виробничих завдань. І якщо ми говоримо про професійно готового і перспективного майбутнього фахівця, це означає, що в своїй роботі він ніяк не зможе обійтися без такої частини іноземної мови, як її професійна лексика, тобто термінологія професії або популярний в українських вишах предмет "Професійна іноземна мова" чи "Іноземна мова професійного спрямування", який тепер вивчають чи не на всіх немовних спеціальностях і факультетах. При цьому важливо, аби професійна функція забезпечувала вплив на студента в його майбутній професійній діяльності спільно з розвитком його культурно-освітнього рівня, умінь спілкування, тобто в єдності з іншими компонентами підготовки студента до своєї майбутньої діяльності.

Цілком зрозуміло, що сфера професійної діяльності послуговується спеціальною мовою – мовою професійного спілкування. Ця мова є різнодісна за своїм складом і, отже, структурою своєї будови, до неї входять професіоналізми, термінологія, жаргонна і номенклатурна лексика тощо. Проте, зрозуміло, що саме термінологія є стрижнем мови професійного спілкування, бо саме вона має в собі основні його ознаки і характеристики. Тому, професійне мовлення – це комунікація в професійному середовищі між представниками деяких, часом, дуже подібних або навіть споріднених професій (Ніколаєва, 2002).

Оскільки терміни є найактивнішим пластом лексики, який схильний до чи не щогодинного збагачення, то для досягнення максимального результату на практичних заняттях важлива є, передусім, зважена робота викладача, яку він апробує в процесі засвоєння студентами так званих професіоналізмів. Так, окрім усієї складності матеріалу, викладач мусить спочатку чітко уявляти собі не тільки його специфіку, а також способи його подання, які він спрямовує для досягнення цієї навчальної мети, тобто для засвоєння професіоналізмів. Він має, звісно ж, урахувати й індивідуальні особливості студентів та вдосконалювати свої власні знання з термінології. Доведено також, що на заняттях, які проводяться у формі ролевих ігор, позитивних результатів в оволодінні іноземною термінологією досягають значно легше (Щукін, 2004). Їхня перевага полягає також у тому, що вони є важливими джерелами й засобами отримання знань.

Висновки. Отже, першорядним завданням навчання студентів іноземної мови є не тільки "завантажити" студента готовими мовними формами і кліше, не "вишколити" його шаблонами чи спеціальними термінами, а озброїти гнучкою системою знань, яка власне й сприятиме його саморозвитку. Тільки тоді в студента сформується осмислене сприйняття іноземної мови, виробляться комунікативні навички володіння сучасною іноземною і, зокрема, професійною мовою, і тільки тоді студент-майбутній фахівець буде ментально готовий до початку справжнього виробничого спілкування як і до підкорення вершин у своїй професійній діяльності, загалом.

Література:

1. Арістова Н. О. Формування мотивації вивчення іноземної мови у студентів вищих нелінгвістичних навчальних закладів: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2009. URL: <http://disser.com.ua/content/350944.html>.
2. Бланк Т. В. Формування позитивної мотивації як фактору успіху навчальної діяльності молодших школярів. *Початкове навчання та виховання* : наук.-метод. журн. Харків : Основа. 2009. № 16/18. С. 2–9.
3. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика. М.: Издат. центр "Академия". 2004. С. 151.
4. Гришкова Р. О. Психолого-педагогічні умови особистісно орієнтованого вивчення іноземної мови. *Наук. записки КМА*. Т. 18. К., 2000. С. 35–36.
5. Левченко Т. І. Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності: монографія. Вінниця : Нова книга, 2011. 448 с.
6. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. К. : Ленвіт, 2002. 328 с.
7. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность». (Лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы). К. : Милениум, 2004. 521 с.
8. Щукін А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика. М.: Филоматис, 2004. С. 161–162.
9. Gardner R. C. Language Learning Motivation: The Student, the Teacher, and the Researcher. *Texas Papers in Foreign Language Education*. 2012. P. 2–4.
10. URL: <http://www.yourarticlelibrary.com/learning/importance-of-emotions-in-teaching-and-learning-702-words/6040>.

References:

1. Aristova N. O. Formuvannya motyvatsii vyvchennia inozemnoi movy u studentiv vyshchychk nelinhvistychnykh navchalnykh zakladiv: Dys... kand. ped. nauk: 13.00.04. K., 2009. URL: <http://disser.com.ua/content/350944.html>.
2. Blank T. V. Formuvannya pozytyvnoi motyvatsii yak faktoru uspihu navchalnoi diialnosti molodshykh shkoliariv. *Pochatkove navchannia ta vykhovannia* : nauk.-metod. zhurn. Kharkiv : Osнова. 2009. № 16/18. С. 2–9.
3. Galskova N. D., Hez N. Y. Teoria obuchenia inostrannym yazykam: Lingvodidaktika i metodika. M.: Izdat. tsentr "Akademia". 2004. P. 151.
4. Hryshkova R. O. Psykholoho-pedahohichni umovy osobystisno orientovanoho vyvchennia inozemnoi movy. *Naук. zapysky KMA*. Т. 18. К., 2000. P. 35–36.
5. Levchenko T. I. Motyvatsiia sub'iekta v riznykh vydakh diialnosti: Monohrafiia. Vinnytsia : Nova knyha, 2011. 448 p.
6. Nikolaieva S. Y. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednykh navchalnykh zakladakh : pidruchnyk. Vyd. 2-e, vypr. i pererob. K. : Lenvit, 2002. 328 p.
7. Semychenko V. A. Problemy motyvatsyi povedeniya y deiatelnosti cheloveka. Modulnyi kurs psykhologii. Modul «Napravlennost». (Lektsyi, praktycheskye zaniatyia, zadaniya dlia samostoiatelnoi raboty) K. : Mylleniум, 2004. 521 p.
8. Shchukin A. N. Obuchenie inostrannym yazykam: Teoria y praktika. M.: Filomatis, 2004. P. 161–162.
9. Gardner R. C. Language Learning Motivation: The Student, the Teacher, and the Researcher. *Texas Papers in Foreign Language Education*. 2012. P. 2–4.
10. URL: <http://www.yourarticlelibrary.com/learning/importance-of-emotions-in-teaching-and-learning-702-words/6040>.